

1. Wat is hervestiging van vluchtelingen?

Hervestiging is een instrument voor de bescherming van vluchtelingen

Hervestiging is een proces waarbij een vluchteling, die zijn/haar thuisland is ontvlucht en tijdelijk onderdak heeft gevonden in een ander land, opnieuw wordt gevestigd - "her"vestigd - in een derde land, waar hij/zij blijvende bescherming zal vinden.

Dit betekent dat vluchtelingen die zijn hervestigd, net zoals andere vluchtelingen, zijn gevlucht voor vervolging - door een staat, een burgeroorlog of een militie, of omwille van hun etnische afkomst, religie, geslacht of politieke overtuiging.

Voor deze vluchtelingen is hervestiging van essentieel belang, omdat zij niet voldoende bescherming kunnen vinden in het land waar zij naartoe zijn gevlucht en omdat zij evenmin kunnen terugkeren naar hun thuisland waar zij immers vervolgd zouden worden. Daarom moeten zij elders worden gevestigd in een derde land waar zij permanent kunnen blijven en veilig zijn voor vervolging.

Gebrekkige bescherming in het land van eerste asiel

De gebrekkige bescherming in het land van eerste asiel kan het gevolg zijn van verschillende factoren:

- In bepaalde gevallen genieten vluchtelingen in het land van eerste asiel geen enkele wettelijke erkenning, bijvoorbeeld wanneer dat land de Conventie van Genève van 1951 niet heeft geratificeerd. Dit kan ertoe leiden dat de vluchtelingen niet worden teruggestuurd naar hun thuisland, maar dat zij in erbarmelijke omstandigheden moeten leven en

soms zelfs opgesloten worden - en dat ze eigenlijk verondersteld worden het land te verlaten.

- Sommige landen van eerste asiel kunnen geen blijvende bescherming bieden, omdat zij daar organisatorisch of financieel niet toe in staat zijn. Heel vaak verblijven er grote aantallen vluchtelingen in vrij arme landen. Vaak meent de overheid van die landen dat zij niet mag toestaan dat de vluchtelingen zich blijvend bij de binnenlandse bevolking vestigen, omdat dit een bijkomende belasting zou betekenen voor de toch al kwetsbare infrastructuur.
- Wanneer het gaat om personen die vluchten voor een gewapend conflict, kan de overheid in het gastland het gevoel hebben dat zij het conflict naar haar land "uitnodigt" wanneer zij vluchtelingen die voor dit conflict zijn gevlucht, toestaat om zich blijvend in haar land te vestigen.
- Een andere factor die kan leiden tot een gebrek aan veiligheid is het bestaan van conflicten binnen de vluchtelingengemeenschap. Zo kan een groep vluchtelingen die in een kamp verblijft, in conflict leven met een andere groep en die groep het leven ondraaglijk maken. In veel gevallen is de overheid van het land waar de vluchtelingen verblijven of de leiding van het kamp (bv. UNHCR) niet in staat om een eind te maken aan dergelijke conflicten en kan zij daardoor geen doeltreffende bescherming bieden.

Hervestiging: een uitweg uit een uitzichtloze, vaak aanslepende situatie

In al de hierboven beschreven gevallen zitten de vluchtelingen "vast" in een situatie - zonder veel reële mogelijkheden om zich verder te ontwikkelen op de plaats waar zij zich bevinden en zonder kans om naar huis terug te keren. Precies in dergelijke gevallen wordt hervestiging belangrijk. In de taal van de Vluchtelingenorganisatie van de VN UNHCR bevinden de vluchtelingen zich in een "langdurige" situatie.

Miljoenen vluchtelingen op de wereld moeten elke dag ervaren dat zij geen uitweg hebben uit dergelijke uitzichtloze situaties - sommigen onder hen wonen al langer dan tien jaar in het land van eerste asiel. Voor dergelijke vluchtelingen biedt hervestiging de enige mogelijkheid om hun leven werkelijk opnieuw op te bouwen.

Wat is hervestiging NIET:

Hervestiging mag niet worden verward met terugkeer of repatriëring, want daarbij is er telkens sprake van een - vrijwillige of gedwongen - (terug)reis naar het land van herkomst.

Zoals hierboven aangegeven, treedt hervestiging evenmin in de plaats van andere mogelijkheden om vluchtelingen te beschermen zoals asiel, maar vormt zij een aanvulling daarop. De beide processen hebben een ander uitgangspunt. Hervestiging is een programma waarmee staten *vooraf* beslissen wie zij kunnen helpen en waarbij zij individuen selecteren van wie zij na aankomst de bescherming kunnen garanderen. In tegenstelling tot wat vaak wordt verteld, aanvaarden landen met een hervestigingprogramma ook nog altijd asielzoekers. Zowel hervestiging als asiel kan humanitaire bescherming bieden. De twee kunnen elkaar aanvullen als onderdeel van een

algemeen kader voor de bescherming van vluchtelingen. Hervestiging en asiel hebben dezelfde bedoeling: vluchtelingen beschermen.

Hervestiging biedt een duurzame oplossing voor langdurige vluchtelingensituaties en zou een instrument moeten vormen voor de gecontroleerde komst van vluchtelingen van wie de status al is bepaald voor ze hun reis aanvatten.

Hervestiging is geen instrument om de algemene migratie te regelen, bijvoorbeeld van arbeidsmigranten, maar is specifiek en uitsluitend bedoeld voor de bescherming van vluchtelingen.

De doelstellingen van hervestiging

Hervestiging heeft traditioneel drie gelijkwaardige doelstellingen: vluchtelingen beschermen, duurzame oplossingen bieden en verantwoordelijkheid delen met de gastlanden. Het bieden van bescherming en van duurzame oplossingen is in het rechtstreekse belang van de vluchteling die wordt hervestigd. Hoewel het duidelijk is dat hervestiging slechts rechtstreekse hulp kan bieden aan een beperkt aantal vluchtelingen, kan zij in complexe vluchtelingensituaties ook een signaal geven aan het gastland dat andere landen bereid zijn de verantwoordelijkheid voor de vluchtelingen te delen. Op die manier kan hervestiging ook hulp bieden aan vluchtelingen die dringend bescherming nodig hebben in de regio en die daar zullen blijven, doordat lokale integratie voor hen meer waarschijnlijk wordt. Door dit "strategische" gebruik helpen hervestigungsacties zowel de vluchtelingen die worden hervestigd als de vluchtelingen die in de regio blijven.

2. Welke zijn de verschillende stappen van de hervestiging?

Vaststellen van de "nood aan bescherming"

De eerste stap bij de hervestiging van vluchtelingen bestaat in de vaststelling dat de betreffende vluchtelingen werkelijk nood hebben aan hervestiging; dat er dus een "nood aan bescherming" bestaat. Dat betekent allereerst dat zij vluchtelingen zijn volgens het mandaat van UNHCR en dat zij niet voldoende bescherming genieten in hun huidige situatie. Over het algemeen is het zo dat UNHCR bepaalt dat sommige vluchtelingen/groepen vluchtelingen nood hebben aan bescherming en best kunnen worden beschermd door middel van hervestiging: daartoe stelt UNHCR elk jaar een overzicht op van de bestaande noden aan hervestiging of - vooral voor dringender gevallen - roept zij op tot noodoperaties. Vaak bepaalt UNHCR dat bepaalde groepen vluchtelingen in hun geheel nood hebben aan hervestiging. De verzoeken om hervestiging worden meegedeeld aan de lidstaten van de VN.

Selectie: op basis van een dossier of van een interview

De landen die vluchtelingen aanvaarden voor hervestiging, voeren een selectie door. Zij kunnen gebruik maken van twee methodes om vluchtelingen uit te kiezen voor hervestiging: op basis van een dossier of op basis van een interview - al worden de twee methodes ook vaak gecombineerd. Ngo's en lokale partners spelen ook steeds vaker een rol bij de aanvankelijke verwijzing.

Bij een selectie op basis van een dossier wordt de beslissing tot hervestiging uitsluitend genomen op basis van dossiers samengesteld door UNHCR. Die dossiers worden opgesteld wanneer UNHCR heeft vastgesteld dat een vluchteling nood heeft aan hervestiging. Zij bevatten algemene informatie over de vluchteling en de specifieke behoeften aan bescherming. Een

selectie op basis van een dossier kan vlug gebeuren, op bijna elk moment en is vrij goedkoop, aangezien er voor de selectie geen verplaatsing nodig is vanuit het toekomstige gastland. Maar omdat er geen individueel interview plaatsheeft, zijn de landen van hervestiging steeds minder geneigd om vluchtelingen te aanvaarden op basis van een dossier alleen. Selectiecommissies kunnen beter garanderen dat het nationale hervestigingbeleid correct wordt toegepast. Landen van hervestiging voeren ook vaak aan dat alleen selectiecommissies werkelijk de nood aan hervestiging en de nood aan integratie na hervestiging kunnen vaststellen. Verder is ook aangevoerd dat de personen die verantwoordelijk zijn voor de selectie op die manier een persoonlijke kennis kunnen opbouwen van de situatie in de regio's waar de vluchtelingen vandaan komen, iets wat onontbeerlijk is om de juiste beslissingen tot hervestiging te kunnen nemen.

De tweede methode bestaat er dus in dat de landen van hervestiging een selectiecommissie uitzenden naar de langdurige vluchtelingensituatie of dat zij personeel hebben dat zich in die regio bevindt. Vaak zijn de vluchtelingen die worden uitgenodigd voor een interview geïdentificeerd op basis van een dossier van UNHCR. In bepaalde gevallen gebeurt het ook dat ngo's of andere lokale partners de vluchtelingen doorverwijzen voor hervestiging of zelfs dat vluchtelingen - wanneer zij bijvoorbeeld hebben gehoord dat er een selectiecommissie naar hun vluchtelingenkamp komt - zichzelf aanmelden en hervestiging aanvragen. Een individueel interview stelt de vluchtelingen in elk geval in staat om zelf te pleiten voor hervestiging en biedt de landen van hervestiging de mogelijkheid om vluchtelingen uit te kiezen op basis van het oordeel van hun eigen medewerkers.

Negatief is wel dat het regelmatig gebeurt dat selectiemissies een groot aantal vluchtelingen weigeren die door UNHCR zijn aangeduid. Het valt te begrijpen dat vluchtelingen heel wat hoop koesteren in verband met een mogelijke hervestiging. Elke negatieve beslissing – op basis van een dossier of van een interview – is bijzonder ontgoochelend. De ontgoocheling – en soms ook de achterdocht – is des te groter wanneer vluchtelingen die door UNHCR zijn voorgesteld, niet worden aanvaard voor hervestiging.

Vorming voor vertrek en overplaatsing

Wanneer een vluchteling is geselecteerd, zal het toekomstige gastland zijn/haar overplaatsing voorbereiden. Dat gebeurt vaak in samenwerking met UNHCR. In de meeste landen van hervestiging organiseert de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) de praktische kant van de verhuis. Er kan heel wat tijd verstrijken tussen de selectie van een (groep) vluchteling(en) en het vertrek – gaande van enkele weken tot een paar maanden. Het is belangrijk om die tijd goed te gebruiken en de vluchtelingen voor te bereiden op hun nieuwe leven – op allerlei mogelijke manieren. Dit gebeurt vaak in de vorm van een “vorming voor vertrek”, die kan bestaan uit een algemene culturele kennismaking met het toekomstige gastland of een eerste taal cursus.

De twee belangrijkste vragen in verband met de komst van vluchtelingen naar een land van hervestiging hebben betrekking op de fundamentele immigratieprocedure en het wettelijke statuut bij aankomst. Het statuut dat de hervestigde vluchtelingen hebben bij aankomst, bepaalt welke rechten zij zullen hebben in het land en of zij reisdocumenten kunnen krijgen. Hervestigde vluchtelingen voldoen waarschijnlijk wel aan de algemene criteria voor vluchtelingen zoals voorzien door UNHCR, maar daarom voldoen zij nog niet noodzakelijk aan de voorwaarden voor erkenning als vluchteling volgens de manier waarop het land de

vluchtelingenconventie van 1951 interpreteert. In landen van hervestiging is het nochtans wel meestal de gewoonte om reisdocumenten en nationale identiteitspapieren te verstrekken zoals voorzien door de conventie en om hervestigde vluchtelingen een gelijkaardig statuut toe te kennen als vluchtelingen die zijn erkend volgens de conventie van 1951.

Integratie/ een nieuwe start

Na aankomst in het gastland kunnen vluchtelingen een nieuw leven beginnen opbouwen. Het is al belangrijk wie de hervestigde vluchtelingen bij hun aankomst ontmoeten. Zo kan bijvoorbeeld iemand van een hulpverlenende ngo aanwezig zijn of vluchtelingen uit hetzelfde land die de nieuwkomers verwelkomen. Bij aankomst moet ook het vervoer van de vluchtelingen naar hun tijdelijke of permanente verblijfplaats geregeld zijn.

Na de aankomst wachten er nog ingewikkelder en langduriger uitdagingen: werk vinden, een permanent onderdak, nieuwe vrienden en een gemeenschap. In de meeste landen speelt het maatschappelijk middenvel een belangrijke rol bij deze inspanningen. De hulp die ngo's, kerken en andere instanties bieden – op vrijwillige basis of als dienstverlener – bestaat vaak in het verstrekken van maatschappelijke diensten, maar organisaties van de civiele samenleving vormen ook een groep die sociale interactie mogelijk maakt met de samenleving in het gastland. Zij fungeren ook als gids tijdens de eerste fasen van het nieuwe leven. Middenveldorganisaties zijn niet alleen belangrijk bij het verwelkomen van groepen vluchtelingen, vaak ontstaat er ook een meer persoonlijke relatie tussen leden van die organisaties en individuele vluchtelingen of vluchtelingengezinnen, over wie zij zich ontfermen en die zij begeleiden bij hun begin van een nieuw leven.

3. Wie is betrokken bij hervestiging – en welke bijdrage kunt u leveren?

De vluchtelingen

De mensen die centraal staan bij elke hervestiging zijn de vluchtelingen van wie het leven en de veiligheid moeten worden beschermd door de hervestiging. Vaak zijn zij gevlucht voor oorlog, vervolging of foltering zonder dat zij voldoende blijvende bescherming hebben gevonden. Zij moeten de kans krijgen om een nieuw leven op te bouwen.

Wat kunt u doen?

Vluchtelingen worden tegenwoordig in de meeste discussies beschouwd als een last of een bedreiging. Daarom is het belangrijk om het verhaal achter elke vluchteling zichtbaar te maken en met hen mee te voelen. We moeten vluchtelingen de hand reiken, of zij nu naar het land komen in het kader van hervestiging of zelf asiel komen vragen. Als er mensen zijn die zich over de vluchtelingen ontfermen en hen bijstaan om hun problemen te overwinnen, krijgen zij hulp om een nieuw bestaan op te bouwen.

UNHCR

Het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) is de centrale VN-organisatie die instaat voor de bescherming van vluchtelingen. Door de Conventie van Genève uit 1951 heeft UNHCR de taak om duurzame oplossingen te zoeken voor vluchtelingen als VN-organisatie die de rechten van de vluchtelingen verdedigt.

Wat kunt u doen?

UNHCR heeft steun nodig om haar werk te kunnen uitvoeren. Allereerst heeft UNHCR steun van de publieke opinie nodig voor haar mandaat: vluchtelingen bijstaan op basis van hun nood aan bescherming.

UNHCR heeft ook financiële steun nodig – een punt dat aan bod moet komen in het openbare debat met beleidsmakers – ook in uw land. In sommige gevallen kunt u ook UNHCR steunen door de organisatie te wijzen op vluchtelingen die bescherming of eventueel hervestiging nodig hebben.

Landen van eerste asiel

Landen van eerste asiel bieden een eerste veilige schuilplaats voor vluchtelingen. Vaak bevinden die landen zich in de onmiddellijke nabijheid van de conflicten waarvoor de vluchtelingen zijn gevlucht. Dat betekent dat zij vaak ook al zijn aangetast door de beroering en de problemen in de regio: politiek, economisch en sociaal. Hoewel het ontgoochelend kan lijken dat deze landen geen mogelijkheden bieden om de vluchtelingen ter plaatse te integreren, zijn zij toch onontbeerlijk omdat zij een eerste bescherming bieden.

Wat kunt u doen?

Landen van eerste asiel hebben steun en aanmoediging nodig om een eerste veilig onderkomen te blijven bieden. U kunt in uw land voor deze landen opkomen: door financiële steun te vragen – de landen van Europa kunnen hierbij een belangrijke rol spelen. De hervestiging zelf kan ook een belangrijke steun vormen: het feit dat landen buiten de regio landen van eerste asiel steunen door de meest kwetsbare mensen op te nemen is een belangrijk signaal aan deze landen dat zij niet alleen staan met hun verantwoordelijkheid om vluchtelingen te beschermen

Landen van hervestiging

De landen van hervestiging beslissen of, wanneer en wie zij hervestigen. Daardoor spelen zij een belangrijke rol, want hun

beslissing bepaalt of vluchtelingen door middel van hervestiging een mogelijkheid krijgen om uit de ellende te raken. Bovendien kunnen zij steun bieden aan landen van eerste asiel die een "deur openhouden" voor vluchtelingen. Zij bepalen of het werkelijk de meest kwetsbare vluchtelingen zijn die kunnen genieten van hervestiging.

Wat kunt u doen?

Het is belangrijk om te pleiten voor hervestiging: momenteel zijn er slechts zeven van de 27 EU-lidstaten die vluchtelingen hervestigen en worden er in totaal maar een gering aantal vluchtelingen in Europa hervestigd. Het pleidooi moet dus in de meeste gevallen bestaan in een oproep tot uw land om zich ertoe te verbinden regelmatig vluchtelingen te hervestigen. Wanneer uw land al vluchtelingen hervestigt, moet u erop toezien dat de quota waartoe het zich verbonden heeft, worden nageleefd of verhoogd. Het is belangrijk om contact op te nemen met de verantwoordelijken bij de overheid, met parlementsleden en de media om uit te leggen wat het belang is van hervestiging, hoe hervestiging verloopt en vooral hoe zij al vluchtelingen heeft geholpen. Misschien moet u er daarbij op wijzen dat hervestiging bedoeld is voor de mensen die daar het meeste nood aan hebben en dat uw land moet nagaan hoe het zijn specifieke deskundigheid kan inzetten om die meest kwetsbare mensen te helpen (bijvoorbeeld behandeling van mensen met een trauma na foltering, van vluchtelingen met medische behoeften, enzovoort).

Ngo's, kerken en andere middenveldorganisaties

In landen die vluchtelingen hervestigen, spelen organisaties uit het maatschappelijk middenveld een belangrijke rol: vaak zijn

zij verantwoordelijk voor de lokale integratie van hervestigde vluchtelingen. Zij helpen hun een weg te vinden in hun nieuwe thuisland. In landen als Canada treden ngo's en burgerinitiatieven op als "sponsor" van vluchtelingen, wat wil zeggen dat zij de financiële verantwoordelijkheid dragen voor het begin van hun nieuwe leven. In landen van eerste asiel spelen middenveldorganisaties een steeds grotere rol bij het doorverwijzen van vluchtelingen, dat wil zeggen dat zij UNHCR of landen van hervestiging wijzen op vluchtelingen of groepen van vluchtelingen die bescherming nodig hebben in de vorm van hervestiging. In landen die nog geen vluchtelingen hervestigen, treedt de civiele samenleving proactief op door te pleiten voor hervestiging.

Wat kunt u doen?

Door lid te worden van een middenveldorganisatie kunt u in veel gevallen meer hulp bieden bij hervestiging. Samen met anderen kunt u vluchtelingen helpen bij het opbouwen van hun nieuwe bestaan. U kunt in groep verantwoordelijkheid dragen voor het onthaal en de opvang van nieuw aangekomen vluchtelingen.

Door lid te worden van een organisatie die hervestiging steunt, kunt u actief gaan meewerken aan een gecoördineerd en strategisch pleidooi voor hervestiging. Als u uw land kunt overtuigen om de stap naar hervestiging te zetten, kan dat een verschil maken voor die vluchtelingen die het meest dringend nood hebben aan bescherming.

4. Wat is de specifieke rol van de EU-landen in de wereldwijde hervestiging van vluchtelingen?

Europa speelt momenteel geen grote rol bij de landen die vluchtelingen hervestigen. Hoewel het totale aantal hervestigde vluchtelingen op ongeveer 80.000 à 100.000 per jaar ligt, dankzij de inspanningen van landen als de VS of Canada, worden er in de EU-lidstaten amper 4.000 vluchtelingen per jaar hervestigd.

Dat is wel verrassend, zeker als je weet dat hervestiging tot het begin van de jaren 1980 heel vaak voorkwam in Europa. Een gecoördineerde Europese inspanning op het vlak van hervestiging zou vandaag een belangrijke bijdrage kunnen leveren voor de wereldwijde bescherming van vluchtelingen.

Europese landen die momenteel vluchtelingen hervestigen

De vier Noord-Europese landen Denemarken, Finland, Zweden en Noorwegen hebben de voorbije decennia samen elk jaar tussen 2.000 en 3.000 personen voor hervestiging toegelaten op basis van vaste quota - vaak ging het daarbij ook om mensen met specifieke noden, die bijvoorbeeld een langdurige medische behandeling moesten krijgen - vluchtelingen die andere hervestigingslanden vaak maar met tegenzin aanvaardden.

Naast de Noord-Europese landen is Nederland het enige EU-land dat de voorbije jaren ononderbroken bereid geweest is elk jaar vluchtelingen te hervestigen. Andere EU-staten zijn recentelijk begonnen met het toelaten van vluchtelingen voor hervestiging en de voorbije jaren hebben het Verenigd Koninkrijk en Ierland zich ook verbonden tot een jaarlijks quotum.

De geschiedenis van hervestiging in Europa

De hervestiging van vluchtelingen uit en in Europa is een belangrijk onderdeel geweest van de reactie op de vluchtelingencrisis in Europa en in de hele wereld in de decennia na de Tweede Wereldoorlog. Een groot

aantal van de miljoenen mensen die ten gevolge van de oorlog op de dool waren, werden hervestigd in Noord- en Zuid-Amerika, maar ook in West-Europa.

Vluchtelingen die als gevolg van de Sovjet-invasie in 1956 wegtrokken uit Hongarije en in 1968 uit Tsjechoslovakije werden hervestigd, vanuit landen als Oostenrijk en Joegoslavië, waar zij aanvankelijk bescherming hadden gezocht. In de jaren 1970 namen veel Europese landen vluchtelingen op die waren gevlucht voor dictaturen in andere delen van de wereld - zoals Oeganda onder het bewind van Idi Amin en Chili na de militaire staatsgreep van 1973. De laatste grote hervestigingsoperaties in Europa hadden plaats aan het eind van de jaren 1970 en het begin van de jaren 1980, toen de Europese landen verscheidene duizenden "bootvluchtelingen" opvingen die uit Vietnam waren weggevlucht. Sommige landen hebben ook nog hervestiging geboden aan vluchtelingen uit de oorlogen in voormalig Joegoslavië, hoewel de meeste landen in Europa slechts tijdelijke bescherming boden.

Recente bemoedigende ontwikkelingen over heel Europa...

In een aantal EU-landen zijn er de laatste jaren nogal wat discussies gevoerd over de hervestiging van vluchtelingen. Meest opvallend was de verbintenis van Portugal in juni 2007 om elk jaar 30 vluchtelingen op te nemen voor hervestiging. Roemenië heeft de wettelijke basis gelegd voor hervestiging in het land en heeft daarnaast ook aangeboden om op te treden als "transitcentrum" voor dringende hervestiging. Landen als België, de Tsjechische Republiek, Frankrijk of Duitsland hebben in noodgevallen al verschillende keren vluchtelingen hervestigd die waren doorverwezen door UNHCR. Verscheidene EU-lidstaten zijn betrokken geweest bij de-

factohervestiging, bijvoorbeeld ten tijde van de oorlog in voormalig Joegoslavië.

Een aantal andere EU-landen kan worden beschouwd als opkomende hervestigingslanden. Hongarije heeft bijvoorbeeld de wettelijke regelingen voorzien om hervestiging mogelijk te maken. Andere landen hebben aangegeven dat ze bereid zijn om op permanente basis positief in te gaan op oproepen van UNHCR. In verscheidene EU-landen, zoals Spanje of Italië, liggen voorstellen op tafel om de *ad-hocquota* de volgende jaren om te zetten in permanente quota.

...met een mogelijke meerwaarde voor een Europese aanpak van hervestiging

Naarmate steeds meer EU-landen actief worden of belangstelling tonen om actief te worden op het vlak van hervestiging van vluchtelingen, wordt erop gewezen dat een gecoördineerd Europees beleid mogelijkheden biedt voor een nauwere samenwerking tussen de lidstaten. Sommige betrokkenen, onder wie belangrijke ngo's en academici, hebben er al op gewezen dat die samenwerking het sluitstuk zou kunnen vormen van een gemeenschappelijk Europees asielbeleid. Sinds 2000 heeft de Europese Commissie in diverse beleidsdocumenten gewezen op de mogelijkheid van hervestiging als bijkomend instrument voor de bescherming van vluchtelingen en heeft zij gepleit voor meer coördinatie. Een haalbaarheidsstudie in opdracht van de Europese Commissie uit 2003 wees al op de mogelijkheden voor de ontwikkeling van een gezamenlijk Europees hervestigingsprogramma.

Enkele van de mogelijkheden uit het onderzoek en de latere beleidsdiscussies:

- verschillende EU-lidstaten zouden gezamenlijke selectiemissies kunnen uitvoeren
- een Europese instelling zou kunnen optreden als "clearing house" om gezamenlijke verbintenissen aan te

gaan tegenover UNHCR en om hervestigde vluchtelingen toe te wijzen aan verschillende EU-landen

- afspraken over gezamenlijke criteria voor hervestiging en - op lange termijn - ook gezamenlijke quota
- nagaan hoe lidstaten kunnen bijdragen met hun specifieke deskundigheid, bijvoorbeeld om bijstand te bieden aan mensen met speciale noden

Hoewel deze discussies tot nu toe nog niet tot conclusies hebben geleid, spreekt het voor zich dat een gezamenlijke Europese aanpak een grote meerwaarde zou opleveren, niet alleen voor de vluchtelingen die worden hervestigd maar ook voor de landen van eerste asiel en voor de geloofwaardigheid van de EU als speler op wereldvlak.

Waarom moet Europa meer vluchtelingen hervestigen?

- 1) Hervestiging kan bescherming bieden aan mensen die in de hoogste nood verkeren: de meest kwetsbare vluchtelingen en mensen in een langdurige vluchtelingensituatie.
- 2) Hervestiging is een manier waarop Europa zijn solidariteit kan betonen en zijn deel van de verantwoordelijkheid kan opnemen bij het bieden van deze duurzame oplossing voor het probleem van de vluchtelingen op deze wereld.
- 3) Hervestiging biedt vluchtelingen toegang tot Europa.
- 4) Hervestiging maakt het mogelijk om goede, gecoördineerde en kwaliteitsvolle programma's voor opvang en integratie te ontwikkelen.
- 5) Hervestiging is een belangrijk middel om het publiek meer inzicht te bieden in het lot van alle vluchtelingen en de situaties waarvoor zij vluchten.

5. Hervestiging van vluchtelingen: de verhalen achter het beleid

Hoewel een hervestigingsbeleid natuurlijk heel belangrijk is, worden de werkelijke voordelen van hervestiging het duidelijkst door te luisteren naar enkele verhalen achter het beleid en de cijfers.

*Aankomst in het nieuwe thuisland...**

Een van de nieuwste groepen vluchtelingen in Nederland bestond uit 47 Congolese en Burundese vluchtelingen die op 1 augustus 2007 landden op de luchthaven Schiphol bij Amsterdam. Zij hadden bijna tien jaar lang in vluchtelingenkampen in Tanzania gewoond, onder andere in Kigoma en Nyarugusu.

De mensen van de groep, die bestond uit vrouwen – sommigen ook met een baby – mannen en tieners, hadden grote moeilijkheden moeten doorstaan. "Het leven in de kampen was erg moeilijk; we hadden heel wat problemen", legt Jonathan** uit. Integratie in de plaatselijke gemeenschap was geen optie in Tanzania en deze vluchtelingen hadden ook geen vooruitzicht op vrijwillige repatriëring. "Ik ben heel blij dat ik nu in Nederland ben," zegt Eduard**, een andere vluchteling, bij aankomst.

De groep vluchtelingen was op aanbeveling van UNHCR aanvaard voor het Nederlandse hervestigingsprogramma. In april 2007 zagen zij voor het eerst een kans om weg te komen uit hun ellende, toen een Nederlandse selectiemissie naar Tanzania reisde om kandidaten voor hervestiging uit te kiezen. Nadat zij wisten dat ze waren aanvaard, konden de vluchtelingen zich al beginnen informeren over hun nieuwe thuis: COA, de

Nederlandse overheidsorganisatie voor het onthaal van vluchtelingen, organiseerde in Tanzania een culturele kennismakingscursus om hen vertrouwd te maken met Nederland en de Nederlandse samenleving. Zij bekeken een video over het dagelijkse leven in Nederland; velen van hen hadden heel wat praktische vragen over erg uiteenlopende onderwerpen: het weer, huisvesting, het gebruik van een wasmachine, diensten voor gezondheidszorg, fietsen en het zoeken van werk.

"Het was nuttig omdat we veel te weten kwamen over het leven en onze rechten in Nederland," herinnert zich Matthew**, een tiener die ook de cursus volgde. Aan het eind van de vorming kreeg elke deelnemer een diploma. Na aankomst op de luchthaven van Amsterdam werden alle vluchtelingen eerst overgebracht naar het AZC Amersfoort, een opvangcentrum waar hervestigde vluchtelingen wonen tot zij een woning toegewezen krijgen in een Nederlandse gemeente.

In november krijgen zij een officiële identiteitskaart, een bankrekening en een huis in een gemeente in Nederland. Maar zelfs na hun verhuis naar hun eigen woning zullen de vluchtelingen contact met elkaar kunnen houden: de Nederlandse regering is begonnen vluchtelingen in groepen te vestigen op basis van twee hoofdcriteria: de vluchtelingen moeten dezelfde nationaliteit hebben en uit hetzelfde kamp komen.

Hoewel het niet gemakkelijk zal zijn om een nieuw leven op te bouwen, waren de meesten toch optimistisch gestemd: "Nu ik hier ben," besluit Jonathan met een glimlach, voor hij op de bus stapt die hem naar het opvangcentrum zal brengen, "ziet de toekomst er goed uit."

...en een nieuw bestaan opbouwen

Uit een interview met Samuel Nhilluak, Soedanees vluchteling die is hervestigd in Finland

Vraag: Hoe was uw eerste contact met de Finse bevolking?

Antwoord: Iedereen verwachtte onze komst, maar de ontmoeting met de Finse bevolking was heel moeilijk, in de eerste plaats kenden we hun taal niet en zij spraken onze taal niet. Er waren maar weinig mensen die Engels spraken en ik denk dat zelfs zij gevraagd waren om geen Engels met ons te spreken zodat we snel Fins zouden leren. Op een paar dagen tijd moesten we ons kunnen voorstellen, iemand bedanken, mensen kunnen begroeten 's ochtends en overdag, enzovoort... We moesten dat snel leren omdat we dit nodig hadden voor onze dagelijkse contacten met andere mensen. Op die manier kregen we ook een zekere band met die andere mensen... Ik vind het wel positief dat ze je aanmoedigen als ze merken dat je graag de taal wilt leren.

Het was lastig, maar uiteindelijk werkte het eigenlijk wel in ons voordeel, want we leerden vlug de taal en op een paar maanden tijd, voor de eigenlijke taallessen begonnen, konden we ons al voorstellen en alleen boodschappen gaan doen.

Vraag: Vindt u dat u ingeburgerd bent in de Finse samenleving?

Antwoord: Ik zou zeggen dat ik aan het inburgeren ben. Integratie betekent voor mij dat je je eigen plaats vindt in de samenleving. Je kunt je een deel van de gemeenschap voelen als je begrijpt hoe de mensen wonen, als je weet wat hun levensstandaard is en je hun cultuur kent. Maar het is ook essentieel dat zij kunnen begrijpen hoe wij denken en waar het in onze cultuur om draait. Ik beschouw integratie als tweerichtingsverkeer. Op sommige plaatsen hebben we "familievrienden", mensen met wie je wat tijd kunt doorbrengen: vrouwen kunnen leren wat vrouwen in Finland doen en hetzelfde geldt voor de mannen. Ik denk dat dit de beste manier van inburgering is, door te leren in het dagelijkse leven. Maar je kunt dit niet plannen, het moet vanzelf gaan. Jammer genoeg gebeurt dit nog niet overal.

Vraag: Wat denkt u van hervestiging?

Antwoord: Ik zou zeggen dat het goed is om mensen in nood de kans te geven een ander leven te beginnen op een andere plaats, waar er vrede en rust heerst. De manier waarop de hervestiging in Finland verloopt is goed, omdat zij gebeurt door de overheid /ambtenaren en op die manier is iedereen gelijk, iedereen heeft dezelfde voorrechten, al zijn er toch enkele verschillen tussen kleinere en grotere steden.

* gebaseerd op een verslag van Ilse Griek voor UNHCR News

** Om privacyredenen hebben we de namen van de betrokkenen veranderd